

ŠTUDIJSKI PROGRAM DRUGE STOPNJE
SPLOŠNO JEZIKOSLOVJE
FILOZOFSKE FAKULTETE UNIVERZE V LJUBLJANI
predstavitev študijskega programa

1. Podatki o študijskem programu

Drugostopenjski magistrski študijski program *Splošno jezikoslovje* Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani traja 2 leti (4 semestre) in obsega 120 kreditnih točk. Program vključuje dve smeri: smer *Teoretično jezikoslovje* in smer *Jezik, družba, identiteta*. Pridobljeni strokovni naslov je magister/magistrica splošnega jezikoslovja (mag. spl. jezikosl.).

2. Temeljni cilji programa in pridobljene kompetence

Slušatelji usvojijo kompetence humanistično izobraženega intelektualca in posebne kompetence, ki jim odpirajo pot do razumevanja splošnih in posebnih vprašanj teoretičnega in uporabnega jezikoslovja. Na teoretični ravni naj bi bili seznanjeni z zgodovino jezikoslovja, s prevladujočimi jezikoslovnimi šolami in s slovenskim prispevkom k jezikoslovni teoriji.

Na uporabni ravni naj bi bili slušatelji zmožni zavzemati stališče do vprašanj jezikovne politike večinske in manjšinskih jezikovnih skupnosti kakor tudi do vprašanj naših manjšin na tujem; zmožni naj bi bili razumeti razmerja in probleme, ki se pojavljajo na relaciji človek -- jezik, ter morebitne konfliktne položaje odpravljati oziroma gladiti.

Splošne kompetence, ki se pridobijo s programom

- Samostojno pridobivanje in uporaba virov, znanja in podatkov.
- Kritično in celostno razmišljanje, tudi na medstrokovni ravni.
- Poznavanje osnovnih prijemov ocenjevanja, vrednotenja in razčlenjevanja.
- Sposobnost za uporabo znanstvenega aparata.
- Sposobnost utemeljevanja, razpravljanja in pojasnjevanja.
- Sposobnost in smisel za sodelovanje v mednarodnih projektih.
- Odprtost za alternativne poglede in rešitve.
- Seznanjenost s postopki prijavljanja raziskovalnih itd. projektov.

Predmetnospecifične kompetence, ki se pridobijo s programom:

- Sposobnost za terensko delo v jezikoslovju.
- Sposobnost (teoretična in praktična) za raziskave na področju jezikoslovja.
- Seznanjenost s filološkimi metodami.

- Sposobnost za ustvarjanje in razvijanje znanstvenih teorij, zlasti deduktivnih.
- Seznanjenost z glavnimi jezikoslovnimi šolami in zmožnost za njihovo uporabo ob slovenskih jezikovnih dejstvih.
- Seznanjenost s teorijo naravnosti v jezikoslovju, zlasti z naravno skladnjo kot slovenskim prispevkom jezikoslovni teoriji.
- Zmožnost razlaganja tistih pojavov slovenščine, ki niso specifični zanjo, temveč so poseben primer splošnejših jezikovnih pojavov.

3. Pogoji za vpis in merila za izbiro ob omejitvi vpisa

Pogoji za vpis na študijski program so določeni v skladu z 38. členom Zakona o visokem šolstvu ter 117. členom Statuta Univerze v Ljubljani. V študijski program se lahko vpiše, kdor je končal:

- študijski program splošnega jezikoslovja prve stopnje
- študijski program prve stopnje z drugih strokovnih področij, če kandidat pred vpisom opravi študijske obveznosti, ki so bistvene za nadaljevanje študija v obsegu 10-60 KT. Te obveznosti se določijo glede na različnost strokovnega področja in jih za vsakega posameznika posebej določi Komisija za podiplomski študij FF, kandidati pa jih lahko opravijo med študijem na 1. stopnji, v programih za izpopolnjevanje ali z opravljanjem izpitov pred vpisom v magistrski študij.
- visokošolski strokovni študijski program splošnega jezikoslovja po starem programu.
- visokošolski strokovni študijski program po starem programu z drugih strokovnih področij, če kandidat pred vpisom opravi študijske obveznosti, ki so bistvene za nadaljevanje študija v obsegu 10-60 KT. Te obveznosti se določijo glede na različnost strokovnega področja in jih za vsakega posameznika posebej določi Komisija za podiplomski študij FF, kandidati pa jih lahko opravijo med študijem na 1. stopnji, v programih za izpopolnjevanje ali z opravljanjem izpitov pred vpisom v magistrski študij.

Predvideno število vpisnih mest je 10 za redni študij in 5 za izredni študij.

Če je sprejet sklep o omejitvi vpisa, bodo kandidati izbrani glede na dosežene točke, izračunane na podlagi:

- povprečne ocene na študijskem programu prve stopnje oz. visokošolskem strokovnem študijskem programu po starem programu (30%)
- ocene diplomskega izpita oziroma diplomske naloge (30%)
- povprečna ocena pri predmetih iz naslednjih predmetnih področjih prve stopnje (25%):
  - jezikoslovnih in matematičnih za smer Teoretično jezikoslovje
  - jezikoslovnih in družboslovnih za smer Jezik, družba, identiteta
- bibliografije in nagrade (15%)

Na podlagi meril za priznavanje Filozofska fakulteta prek ustaljenega postopka obravnava individualne dokumentirane vloge študentov v skladu z določbami Statuta in Pravil Filozofske fakultete. Vloga, oddana na študentski referat, se posreduje oddelku v mnenje. Ustrezní organ Oddelka za primerjalno in splošno jezikoslovje obravnava vlogo in predlaga ovrednotenje priznanih opravljenih obveznosti po merilih za kreditno vrednotenje študijskih programov po ECTS. Odločitev na predlog oddelka poda Odbor za študentska vprašanja.

4. Merila za priznavanje znanj in spretnosti, pridobljenih pred vpisom v program

Filozofska fakulteta kandidatom in kandidatkam lahko prizna pridobljeno znanje, usposobljenost ali zmožnosti, ki po vsebini in zahtevnosti v celoti ali deloma ustrezajo splošnim oziroma predmetnospecifičnim kompetencam, določenim s posameznim študijskim programom. Kot opravljene študijske obveznosti se lahko priznavajo znanje, usposobljenost ali zmožnosti, pridobljene s formalnim, neformalnim ali izkustvenim učenjem.

Pri priznavanju se:

- upoštevajo spričevala in druge listine (priznavanje netipičnih spričeval, portfolio, listine o končanih tečajih in drugih oblikah izobraževanja),
- ocenjujejo izdelki, storitve, objave in druga avtorska dela študentov (možnost opravljanja študijskih obveznosti - npr. izpitov, kolokvijev ipd. - z ocenjevanjem izdelkov, npr. projektov, izumov, patentov, ki jih je študent izdelal pred vpisom)
- ocenjuje znanje, ki si ga je študent pridobil s samoizobraževanjem ali z izkustvenim učenjem (možnost opravljanja študijskih obveznosti – npr. izpitov, kolokvijev ipd. - brez udeležbe na predavanjih, vajah in seminarjih),
- upoštevajo ustrezne delovne izkušnje (npr. priznavanje praktičnega usposabljanja in drugih učnih enot programa, ki temeljijo na delovni praksi in izkušnjah).

5. Pogoji za napredovanje po programu

Pogoji za napredovanje po programu so usklajeni s 151.–153. členom Statuta Univerze v Ljubljani:

Za napredovanje v **drugi letnik** mora študent opraviti študijske obveznosti za prvi letnik študijskega programa druge stopnje Splošno jezikoslovje ustrezne smeri v tolikšnem obsegu, da doseže 90 odstotkov KT, predpisanih s predmetnikom (54 od 60 KT).

V skladu s sklepom Senata Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (42. seja senata FF z dne 13. 2. 2013) in s 153. členom Statuta Univerze v Ljubljani pa se lahko v primeru izjemnih okoliščin (določenih v Statutu UL, 153. člen) na podlagi rešene prošnje vpišejo v višji letnik tudi tisti študentje, ki so opravili 85 odstotkov obveznosti (torej dosegli 51 KT). O tem vpisu odloča Odbor za študentska vprašanja in usmerjanje, pri čemer lahko oddelek poda posvetovalno mnenje. Manjkajoče obveznosti morajo biti opravljene do vpisa v naslednji, višji letnik.

V skladu s 152. členom Statuta Univerze v Ljubljani ima študent, ki ni opravil študijskih obveznosti za vpis v višji letnik, določenih s študijskim programom, možnost, da v času študija enkrat ponavlja letnik, če izpolnjuje s študijskim programom določene pogoje za ponavljanje. Pogoji za ponavljanje letnika v okviru predlaganega študijskega programa so:

- opravljene študijske obveznosti v skupnem obsegu 15 KT (25% skupnega števila KT za posamezni letnik).

Študentom glede usmerjanja v različne smeri študija in drugih vprašanj, povezanih s študijem, v okviru govorilnih ur svetujejo predstojnik in ostali sodelavci Oddelka za primerjalno in splošno jezikoslovje Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

6. Pogoji za dokončanje študija

Pogoji za dokončanje študijskega programa so usklajeni s členoma 163 in 164 Statuta Univerze v Ljubljani. Za dokončanje študijskega programa mora študent v celoti opraviti študijske obveznosti, predpisane s predmetnikom in posameznimi učnimi načrti, pripraviti ustrezno magistrsko delo in ga uspešno zagovarjati.

7. Določbe o prehodih med programi

Prehodi so možni med študijskimi programi iste stopnje, torej 2. stopnje.

Prehodi so možni med študijskimi programi:

- ki ob zaključku študija zagotavljajo pridobitev primerljivih kompetenc;
- med katerimi se lahko po kriterijih za priznavanje prizna vsaj polovica obveznosti po Evropskem prenosnem kreditnem sistemu iz prvega študijskega programa, ki se nanašajo na obvezne predmete drugega študijskega programa.

Študent oz. študentka se lahko vključi v višji letnik drugega študijskega programa, če mu je v postopku priznavanja zaradi prehoda priznanih vsaj toliko in tiste kreditne točke, ki so pogoj za vpis v višji letnik javnoveljavnega študijskega programa.

Za prehod med programi se ne šteje vpis v začetni letnik študijskega programa.

Pri prehodih se lahko priznavajo:

- primerljive študijske obveznosti, ki jih je študent/-ka opravil/-a v prvem študijskem programu;
- neformalno pridobljena primerljiva znanja.

Predhodno pridobljena znanja študent/-ka izkazuje z ustreznimi dokumenti.

V skladu s 5. členom Meril za prehode med študijskimi programi lahko študenti prehajajo tudi iz

univerzitetnih (nebolonjskih) študijskih programov, sprejetih pred 11. 6. 2004, na bolonjske študijske programe, pri čemer je prehod mogoč:

- le med študijskimi programi istih disciplin in
- če od kandidatovega zadnjega vpisa na univerzitetni študijski program, s katerega prehaja, nista minili več kot 2 leti, vendar pa najkasneje do konca študijskega leta 2015/2016.

O izpolnjevanju pogojev za prehod in priznavanju obveznosti, na podlagi individualne prošnje kandidata/-tke in dokazil o opravljenih obveznostih, odloča pristojni organ fakultete na predlog oddelka po postopku, ki je določen v Statutu UL.

V primeru, da ima študent/-tka opravljene obveznosti na tuji visokošolski instituciji, vloži vlogo za priznanje v tujini opravljenega izobraževanja na predpisanem obrazcu v skladu z Zakonom o vrednotenju in priznavanju izobraževanja in veljavnim pravilnikom. Vlogi priloži predpisane dokumente.

8. Načini ocenjevanja

Izpitni režim poteka v skladu s Statutom Univerze v Ljubljani in Pravilnikom o izpitnem redu Filozofske fakultete v Ljubljani. Oblike preverjanja znanja so: ustni in pisni izpiti, kolokviji, seminarski referati, seminarske naloge in preskusi znanja, ki jih predpisuje diplomski red.

Načini ocenjevanja so za vsak predmet posebej opredeljeni v posameznih učnih načrtih.

Ocenjevalna lestvica obsega ocene od 1 do 5 (negativno) ter od 6 do 10 (pozitivno):

10	odlično	izjemni rezultati z zanemarljivimi napakami
9	prav dobro	nadpovprečno znanje, vendar z nekaj napakami
8	prav dobro	solidni rezultati
7	dobro	dobro znanje, vendar z večjimi napakami
6	zadostno	znanje ustreza minimalnim kriterijem
5-1	nezadostno	znanje ne ustreza minimalnim kriterijem

9. Predmetnik študijskega programa

Kontaktne ure: P=predavanja, V=vaje, S=seminarji. (Število kontaktnih ur pri (notranjih in zunanjih) izbirnih predmetih v spodnjih preglednicah ni vključeno v razdelitev po letnikih, ker je odvisno od dejanske izbire predmeta.)

KT = kreditne točke po ECTS.

Smer: Teoretično jezikoslovje

1. letnik

Predmet	P	V	S	KT
Minimalistična teorija jezika	30		30	6
Izbrana poglavja teorije jezika 1	30		30	6
Teorija opisnega jezikoslovja – semantika*	45		15	6
Jezikovna tipologija 1	30			6
Jeziki v stiku 1	30			6
Vežalna fonologija 1	30			6
Notranji izbirni predmet				6
Notranji izbirni predmet				6
Notranji izbirni predmet				6
Zunanji izbirni predmet				6
	195	0	75	60

2. letnik

Predmet	P	V	S	KT
Izbrana poglavja teorije jezika 2	30		30	6
Teorija opisnega jezikoslovja – morfologija*	45		15	6
Metodologija deduktivnih teorij v jezikoslovju	60			6
Notranji izbirni predmet				6
Zunanji izbirni predmet				6
Zunanji izbirni predmet				3
Praktično usposabljanje				3
Magistrsko delo				24
	135	0	45	60
	330	0	120	120

Notranji izbirni predmeti 2. stopnje, smer TJ (steber C):¹

Predmet	P	V	S	KT
Matematika za jezikoslovce	15		15	6
Laringalna teorija	30			4
Metodologija jezikoslovnega raziskovanja	15		15	6
Jezikovno tržišče	15		15	6
Analiza diskurza	30		30	6

Smer: Jezik, družba, identiteta**1. letnik**

Predmet	P	V	S	KT
Metodologija jezikoslovnega raziskovanja	15		15	6
Teorija opisnega jezikoslovja – semantika*	45		15	6
Jezikovni pojavi in procesi v razmerah jezikovnega stika	30		30	6
Uporabno jezikoslovje - govorno prilagajanje	30		30	6
Retorika			60	6
Jeziki v stiku 1	30			6
Notranji izbirni predmet				6
Notranji izbirni predmet				6
Zunanji izbirni predmet				6
Zunanji izbirni predmet				6
	150	0	150	60

2. letnik

Predmet	P	V	S	KT
Teorija opisnega jezikoslovja – morfologija*	45		15	6
Jezikovno tržišče	15		15	6
Analiza diskurza	30		30	6
Notranji izbirni predmet				6
Zunanji izbirni predmet				6
Zunanji izbirni predmet				3
Praktično usposabljanje				3
Magistrsko delo				24

¹ Izbirni predmeti se vsako leto usklajujejo.

90	0	60	60
240	0	210	120

Notranji izbirni predmeti 2. stopnje, smer JDI (steber C):²

Predmet	P	V	S	KT
Jezikovna tipologija 1	30			6
Vežalna fonologija 1	30			6
Metodologija deduktivnih teorij v jezikoslovju 1	60			6
Minimalistična teorija jezika	30		30	6
Izbrana poglavja teorije jezika 2	30		30	6

10. Predstavitev posameznih predmetov

Analiza diskurza (6KT)

Slušatelj dobi vpogled v nastanek in razvoj analize diskurza, tipe in načine funkcioniranja diskurza, metode diskurzivne analize in razmerje med izrečenim in razumljenim.

Zgodovina in sedanje stanje analize diskurza. Definicija in vrste diskurza. Metode analize diskurza: teorija govornih dejanj, interakcijska sociolingvistika, etnografija komunikacije, pragmatika, konverzacijska in variacijska analiza. Diskurzivne strategije in tehnike. Implicitni načini izražanja. Diskurzivna analiza besedil.

Izbrana poglavja teorije jezika 1,2 (6KT)

Študent pogloblja strokovno znanje sodobne teorije jezikovne zmožnosti s preučevanjem izbranih jezikovnih pojavov na posamičnih jezikoslovnih ravneh oz. modulih tvorbenne slovnice. S tem pogloblja svoje razumevanje teoretično odmevnejših analitičnih konstruktov in pridobiva strokovno samostojnost v preverjanju privzetih domnev na podatkih iz tipološko različnih jezikov.

Obravnavani pojavi so odbrani z ozirom na njihovo teoretično svežino in odmevnost v času študija.

- Skladnja. Neinterpretabilne oznake funkcijskih zvez minimalistične slovnice. Formalne podobnosti stavčne in samostalniške zveze. Sodelovanje med skladnjo in drugimi moduli slovnice.
- Semantika. Interpretacija oblikoskladenjskih jeder funkcijskih zvez stavka: čas, vid, modalnost, govorno dejanje. Interpretacija oblikoskladenjskih jeder funkcijskih zvez samostalniških izrazov: kvantifikacija, določnost, števnost, ipd.
- Fonologija. Melodična zgradba fonoloških segmentov. Avtosegmentalnost, fonotaktika in razmerja med ogrodnimi točkami. Teorije šibljenja. Vmesnik z morfologijo/skladnjo.
- Morfologija. Nastajanje besede v minimalistični slovnici: model t.i. razpršene morfologije (Marantz): besede nastajajo s tvorjenjem kompleksnih skladenjskih jeder kjer koli v slovnici in na več načinov: s premikom jedra k jedru, s priklopom jedra k jedru in/ali s sestavljanjem strukturalno ali linerano stičnih jeder. Vloga morfoloških razčlemb v razlagalni teoriji jezikovne zmožnosti.

Jeziki v stiku 1 (6KT)

Poglobljen uvid v pojav jeziki v stiku. Zgledi iz slovenščine, evropskih jezikov in širše, s poudarkom na protistavno jezikoslovje: mehanizmi jezikovnega stika, menjava jezika, substrati in superstrati, vzajemni in nevzajemni vpliv, jezikovna hegemonija, pidžini, kreolski jeziki, prevzem.

² Izbirni predmeti se vsako leto usklajujejo.

Jezikovna tipologija 1 (6KT)

Uvid v jezikovno tipologijo. Jezikovno tipologijo in zaznamovanje. Zgledi iz slovenščine, evropskih jezikov in širše, s poudarkom na protistavno jezikoslovje: Evropa kot jezično področje, teorije jezikovne tipologije, glasoslovje, besedne vrste, pregibanje, oblikoslovje, slovnično ujemanje, zaporedje sestavin, priredje in podredje.

Jezikovni pojavi in procesi v razmerah jezikovnega stika (6KT)

Študent/ka spoznava teorije, metode in modele kontaktnega jezikoslovja. Seznanja se z oblikami vplivanja enega jezika na drugega. Usposablja se za opazovanje vzajemnih in enosmernih posledic jezikovnega stika. Spoznava značilnosti jezikovnega pluralizma in jezikovne hegemonije. Razmišlja o procesih širjenja, opuščanja in zamenjave jezika in prepoznava razloge zanje. Prepoznava in pojasnjuje jezikovne in družbene pojave in posledice jezikovnega stika na primerih slovenščine v stiku z drugimi jeziki v slovenskem etničnem in jezikovnem prostoru in zunaj njega. Seznanja se s koncepti večjezičnosti in multilingvizma v EZ, jih primerja s filozofijo in prakso jezikovnega pluralizma, institucionalne in individualne dvojezičnosti na jezikovno mešanih območjih v Sloveniji in v sosednih državah. Pridobi temeljna znanja o sovisnosti jezikovnih, družbenih in socialnopsiholoških razsežnostih jezikovnega stika, ki mu omogočajo poglobljanje in nadgradnjo v okviru drugih strokovnih predmetov družbenostnega jezikoslovja.

Predmet seznanja s področji kontaktnega jezikoslovja ter razčlenjuje jezikovnostične pojave iz splošnojezikoslovnega in sociolingvističnega zornega kota. Osredišča se na naslednjo tematiko:

- teorije, pristopi in modeli raziskovanja družbeno pogojene jezikovne spremembe;
- jezikovne posledice jezikovnega stika: a) v jeziku: sposojanje, prevzemanje, jezikovna sprememba, b) v govoru: izbira jezika, kodno preklapljanje, prevajanje, interferenca, transfer;
- družbene posledice jezikovnega stika: a) širjenje, ohranjanje in opuščanje jezika, b) etnolingvistična vitalnost, etnolingvistična revitalizacija, c) jezikovna produkcija in reprodukcija; d) jezikovni konflikt;
- govorec v razmerah jezikovnega stika: a) tipologija dvojezičnosti, b) usvajanje/učenje maternega in drugega jezika, c) dvojezičnost in spoznavni razvoj v izobraževanju.

Študent/ka svoje teoretično znanje osmišlja in dopolnjuje z raziskovanjem konkretnih primerov stika slovenščine z drugimi jeziki v slovenskem etničnem/jezikovnem prostoru in v EZ.

Jezikovno tržišče (6KT)

Seznanitev z osnovnimi povezavami jezika in ekonomije. Na osnovi teorije jezika v družbi in spremenljivk, ki oblikujejo jezikovno tržišče študent/ka razume povezavo tradicionalnih lingvističnih oz. sociolingvističnih spremenljivk z ekonomskimi parametri. Pridobljeno znanje mu/ji omogoča razumevanje in interpretiranje vloge jezika v globalni ekonomiji.

- Jezik in družba: jezik in družbena interakcija, moč jezika, jezik in ekonomija
- Jezikovno tržišče: politična ekonomija jezika (jezikovni trg, hierarhija jezikov), ekonomski parametri jezika (normativni in subjektivni), večjezičnost/večkulturnost in ekonomija (vrednost jezikovne raznolikosti- jezik večine, jezik manjšine, jezik imigrantske skupnosti), vrednost medskupinske komunikacije, jezikovno poučevanje, vrednost jezikovne vitalnosti- učinek jezika na trgovinske tokove, globalizacija/globalna ekonomija v sociolingvistični perspektivi.

Laringalna teorija (4KT)

Sintetični pregled dosežkov laringalne teorije s poudarkom na njenih začetnikih slušatelje seznaniti z metodo identificiranja praindoevropskih laringalov in prepoznavanja njihovega učinkovanja na sosednje vokale in konzonante ter njihovo posredno/neposredno prepoznavnost na sinhronih nivojih posameznih ide. jezikov.

Matematika za jezikoslovce (6KT)

Študent se seznanja z osnovami matematike in logike, potrebnimi v jezikoslovju, predvsem semantiki. Razume osnove matematične logike in teorije množic. Sposoben je uporabiti spoznana matematična sredstva pri jezikoslovnih, predvsem semantičnih formalizacijah. Zna ovrednotiti ustreznost matematičnih sredstev v jezikoslovnih formalizacijah.

Izjavni račun. Predikatni račun. Razširitve logike prvega reda. Teorija množic. Posplošeni kvantifikatorji. Relacije. Funkcije. Strukture urejenosti. Grafi in drevesa. Formalni jeziki. Rekurzija.

Metodologija deduktivnih teorij v jezikoslovju (6KT)

Poglobljen uvid v gradnjo teorij v jezikoslovju.

Metodologija deduktivnih teorij v jezikoslovju na primeru naravne skladnje. Zgledi iz slovenščine, evropskih jezikov in širše. Poudarek je na vlogi protiprimera in njegovega spreminjanja v posebni primer teorije.

Metodologija jezikoslovnega raziskovanja (6KT)

Seznanitev z osnovami jezikoslovnega raziskovanja. Študent razvije zmožnost eksaktnega in sistematičnega opazovanja in vrednotenja pojavov in procesov na področju jezika in govora na racionalen –izkustven način ob uporabi ustreznih metod. S pridobljenim znanjem o empiričnem raziskovanju študent pridobi sposobnost, razumeti in interpretirati razmerja med jezikovnimi in družbenimi kategorijami.

(a) Opredelitev znanstvenega raziskovanja- znanstvena teorija, znanstvena metoda in empirija. (b) Pregled raziskovalnih metod (posrednih in neposrednih), postopkov (laboratorijsko raziskovanje, testiranje, anketiranje, intervju, udeležensko opazovanje, akcijsko raziskovanje) ter instrumentov. (c) Oblikovanje raziskovalnega modela in raziskovalnega/nih vprašanj(a) / hipotez (določitev spremenljivk in načrtovanje sovisnosti). (č) Časovni okvir raziskave: prava in navidezna časovna raziskava določitev časovnih rezov (panel), longitudinalna raziskava. (d) Oblikovanje in predhodno preverjanje ustreznosti instrumenta. (e) Vzorčenje: načrtovanje in izbira vzorca, struktura vzorca, subjekti (informanti, respondenti), besedila, korpus. (f) Protokol pri zajemanju podatkov – naloge, postopki in drža raziskovalca- anketarja. (g) Urejanje in obdelava podatkov. (h) Analiza in interpretacija podatkov, preverjanje hipotez in vključevanje novih spoznanj. (i) Uporabniki in diseminacija (širitev) raziskovalnih izsledkov.

Minimalistična teorija jezika (6KT)

Študent pogloblja svoje poznavanje standardne tvorbeno teorije jezika z raziskovalnim programom in analitičnim aparatom njene sodobne, t.i. minimalistične inačice. Študent pridobi potrebno strokovno znanje za vzpostavljanje in preverjanje dveh temeljnih domnev minimalistične slovnice: (i) pomenski pojmi so univerzalni; skladenjske zgradbe ne poznajo jezikovne raznolikosti; (ii) vir jezikovne raznolikosti je morfologija.

Pridobljeni analitični prijemi za konstruiranje domnev take abstraktne oblikoskladnje omogočajo študentu, da ustvarjalno spremlja poskuse eksplikacije jezikoslovne intuicije, da jezik uporablja samo tista sredstva, ki so nujna in zadostna za pridruževanje pomena glasovni verigi.

Študent primerja in kritično ovrednoti različne modele preučevanja jezika znotraj tvorbeno-pretvorbene slovnice.

- Standardna slovnica načel in parametrov primerjalno z minimalistično slovnico. Metodološki in vsebinski minimalizem. Minimalistična domneva: jezik je optimalno načrtovan sistem z ozirom na pogoje, ki jih jeziku postavljajo kognitivni sistemi, s katerimi součinkuje. Primerjalno zgodnja tvorbeno teorija proti standardni slovnici načel in parametrov proti minimalizmu proti teoriji faz.
- Teorija oznak. Imperfekcija jezika: neinterpretabilne formalne oznake.
- Funkcijske zveze minimalistične slovnice: funkcijske zveze, ki jih vzpostavljajo oblikoskladenjske oznake (a) stavčne zveze, (b) vezniške zveze, (c) samostalniške zveze.
- Teorija premika: k-premik, premik jedra, premik argumentnih zvez. Izraženi skladenjski premiki so domnevno manj gospodarni od neizraženih, zato teorija napoveduje, da so lastnosti, ki zahtevajo izražene premike, zaznamovane. Stave, ki se oddaljuje od univerzalne, so rezultat zaznamovane vrednosti neke funkcijske zveze.
- Teorija ujemanja. Pripis skladenjskega sklona: imenovalnik, tožilnik; izjemni pripis tožilnika. Stavki z neizraženim osebkom. Stavki s formalnim osebkom.

Retorika (6KT)

Slušatelj dobi vpogled v področja retorike, razvija sposobnost kritične analize govora in lastne retorične spretnosti.

Retorika nekoč in danes. Komunikacija. Vloga čustev. Moč besede. Vrste in zgradba govora. Argumentiranje. Nejezikovne prvine govora. Govorniški slog.

Teorija opisnega jezikoslovja – morfologija (6KT)

Z vsebino predavanj iz tvorbeno teorije morfološke ravnine študent dopolnjuje pridobljeno znanje iz tvorbeno teorije skladnje. Študent spoznava, da je razlagalna teorija besed algoritem, v katerem jezikoslovec eksplicira domneve o tem,

kako govorci besede tvorimo oz. interpretiramo. S pridobljenim analitičnim aparatom tvorbene morfologije zna študent pojasnjevati intuicije, ki jih govorci imamo o besedah svojega jezika, ko prepoznavamo, kaj je nova beseda našega jezika; kakšne fonemske verige in v njih izražene pomenske sestavine tvorijo možne besede; kakšne fonemske verige in v njih izražene pomenske sestavine ne morejo tvoriti besed.

(a) Predteoretično razumevanje pojma "beseda". Raziskovalni program tvorbene teorije besed: razlagalen opis znanja besed rojenega govorca preučevanega jezika. (b) (Ne)motiviranost jezikovnega znaka. Ali je način, kako se pomenske sestavine jezikovnega izraza izražajo v glasovni verigi, napovedljiv? (c) Konkatenativna linearna morfemska morfologija. Model morfemskega razvrščanja. Model morfemskih potekov. (č) Fonološki, morfološki in morfofonološki poteki. (d) Morfologija zgodnje tvorbene slovnice (Chomsky 1957; 1968; 1970; Lees 1960; Chomsky & Halle 1968). (e) Morfologija standardne tvorbene slovnice (Halle 1973). Sodelovanje besedotvorne fonologije in morfologije (Kiparsky 1982, 1985). Domneva o ekstrinzični stavi afiksov v besedi (Siegel 1979, Selkirk 1982, Aronoff 1976) in njene pomanjkljivosti. (f) Razlikovanje med besedotvorjem in oblikotvorjem (Scalise 1988). Oblikotvorje kot tisti del morfologije, ki je relevanten za skladnjo; kaj je relevantno za skladnjo, je odvisno od teorije skladnje. (g) Zlaganje v morfologiji in skladnji. Lees 1960: zloženske so pretvorbno reducirana oblika globinske propozicije. Fonološke, morfološke, skladijske in pomenske razlike med zloženko in skladijsko zvezo. Podobnosti med načeli, ki opredeljujejo možne besede, in skladijskimi, pomenskimi in pragmatičnimi načeli, ki opredeljujejo možne stavke (Baker 1987; Roeper 1988; Williams 1981, Selkirk 1982, Lieber 1983, Toman 1983). (h) Inkorporacija. Bakerjevo zrcalno načelo. Dokazovanje skladijske narave inkorporacije in protiugovori (Baker 1985, 1988; Williams in di Sciullo 1989). (j) Endocentričnost besede (Williams 1981) in besedne zveze; hierarhična razčlemba besede in besedne zveze; udeleženska razmerja med sestavnimi deli besede in med argumenti predikatnega izraza v skladnji, pravilo Premesti alfa v besedi in stavku. (k) Alternativna pristopa sodobne tvorbene morfologije. (i) Domneva minimalistične slovnice, da uravnava morfologijo in skladnjo en sam sistem pravil. (ii) Leksikalistična domneva o skladijski inpenetrabilnosti besede: sodelovanje med skladijskim in morfološkim algoritmom je v slovnici zagotovljeno s substantivnimi univerzalijami in načeli, skupnimi morfološkim in skladijskim postopkom. (l) Minimalistična teorija jezika kot teorija oblikoskladijskih oznak in njihova vloga v skladnji.

Teorija opisnega jezikoslovja – semantika (6KT)

Študent se seznani s teorijo tvorbene slovnice o pomenski zmožnosti govorca in obvlada sonovne analitične prijeme formalne semantike. Spoznava, kaj formalna semantika naravnega jezika domneva, da tvori vsebino pomenske zmožnosti govorca in kakšne prijeme razvija, ko jo eksplicira. Študent razvija svojo jezikoslovno intuicijo, ko ločuje med jezikovnimi in nejezikovnimi sodbami o sprejemljivosti stavčnih pomenov, o njihovi večpomenskosti in podobnosti.

(a) Pomenska zmožnost govorca. Pomenska razmerja: pomenska posledica, sopomenskost, protislovnost, predpostavka, dvoumnost, nejasnost / nedoločnost, anomalnost, ustreznost. (b) Načelo sestavljenosti pomena jezikovnega izraza: pomen jezikovnega izraza kot funkcija njegovih delov in razmerij med njimi. Denotacijska in reprezentacijska teorija pomena. Metajezik semantike. (c) Resnica: a posteriori/a priori; nujna/ kontingentna; analitična/ sintetična. Denotacijska semantika, oprta na korespondenčno teorijo resnice. (č) Skladnja in semantika stavčne logike. (d) Skladnja in semantika predikatne logike. (e) Skladnja in semantika kvantifikatorjev. Določanje kvantifikatorjevega dosega. Interpretacija stavčnih pomenov s kvantificiranimi izrazi. (f) Skladnja in semantika intenzionalnih stavkov. Okoliščine in sopoložaj v intenzionalni semantiki. Modalna logika: epistemska, deontska logika. (g) Skladnja in semantika časa. (h) Semantika dogodka in glagolski vid. (i) Od propozicionalnega k nameravanemu pomenu. Semantika kot teorija logične oblike stavkov in pragmatika kot teorija smiselne rabe jezika. Sistematično v rabi jezika je, da v konkretnih okoliščinah rabe interpretacija glasovne verige presega pomen, kot ji ga izdelajo stavkotvorna pravila slovnice. Psihološko usmerjene pragmatike. (j) Teorija govornih dejanj. (k) Načelo sodelovanja in teorija implikatur. (l) Teorija relevantnosti.

Uporabno jezikoslovje – govorno prilagajanje (6KT)

Študent/ka spoznava teorijo komunikacijskega prilagajanja, seznanja se z raziskavami fenomena, razume socialnopsihološko podstat govornega prilagajanja, še posebej razume procese jezikovnega prilagajanja na stičnih območjih.

Študent/ka se seznani z naslednjimi vsebinami: (a) Jezikovno prilagajanje v različnih družbenih okoljih in različnih govornih položajih; (b) Odnos med jezikovnimi in družbenimi spremenljivkami. (c) Teorija jezikovnega prilagajanja: Mikro- in makrosociolingvistični dejavniki, ki v povezavi z družbenopsihološkimi dejavniki vplivajo na dinamiko in strategije jezikovnega prilagajanja na stičnih jezikovno območjih. (č) Strategije prilagajanja konvergenca/primikanje, divergenca/odmikanje. (d) Aplikativna perspektiva prilagajanja: Razlike v označevanju posameznih strategij, subjektivna in objektivna dimenzija jezikovnega prilagajanja, primeri prilagajanja nadrejene in podrejene skupine glede

na različne percepcije družbenih sprememb. Jezikovne značilnosti komunikacijskega prilagajanja.

Vezalna fonologija 1 (6KT)

Študent se podrobno spozna s problematiko razlage delovanja fonološkega dela jezikovne zmožnosti. Pozna in razume splošno zgradbo in podrobnosti različnih smeri teorije vezalne fonologije. Sposoben je uporabiti teorijo vezalne fonologije za podrobno analizo fonološkega pojava v poljubnem jeziku, vključno z umestitvijo pojava v širši kontekst fonologije tega jezika. Zmožen je kritičnega ovrednotenja fonoloških teorij in analiz fonoloških pojavov v teh teorijah.

Reprezentacija fonoloških segmentov in fonološkega dela slovarskih enot. Narava fonoloških procesov in njihova pogojenost s fonološkim okoljem. Avtosegmentalna teorija. Teorija elementov. Premena med ničto in samoglasniško stopnjo kot posledica razmerja strogega vezanja. Lenicijski procesi kot posledica ostalih razmerij med ogrodnimi točkami. Sozvočja (samoglasniška, soglasniška). Vzporednice med fonološko zgradbo samoglasnikov in soglasnikov (palatalnost—i, labialnost—u, laringalne oznake—ton, itd). Vloga sonornosti v fonološki teoriji. Fonotaktika. Lenicija soglasnikov. Samoglasniška redukcija, zlogotvorni soglasniki. Dolžina samoglasnikov. Vloga morfološke informacije v fonologiji.

Primerjava analitičnih aparatov različnih smeri vezalne fonologije. Zgledi tudi iz slovenskega jezika.